

Михайло ЧУЧКО

**ПРОФЕСОРИ ЧЕРНІВЕЦЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ФРАНЦА ЙОСИФА ЗИГМУНД ХЕРЦБЕРГ-ФРЕНКЕЛЬ,
ЙОГАНН КРОМАЙЄР ТА ОСКАР ЛЕУЦЕ**

Стаття присвячена постатям професорів-істориків Чернівецького університету мідієвісту ректору Зигмунду Херцбергу-Френкелю та античникам ректору Йоганну Кромайєру і Оскару Леуце.

Ключові слова: Чернівецький університет, професор, ректор, історик.

Михаил ЧУЧКО

**ПРОФЕССОРА ЧЕРНОВИЦЬКОГО УНІВЕРСИТЕТА
ФРАНЦА ИОСИФА ЗИГМУНД ХЕРЦБЕРГ-ФРЕНКЕЛЬ,
ИОГАНН КРОМАЙЕР И ОСКАР ЛЕУЦЕ**

Статья посвящена личностям профессор-историков Черновицкого университета мидиевисту ректору Зигмунду Херцбергу-Френкелю и античникам ректору Йоганну Кромайеру и Оскару Леуце.

Ключевые слова: Черновицкий университет, профессор, ректор, историк.

Mykhaylo CHUCHKO

**PROFESSORS-HISTORIANS CHERNIVTSI UNIVERSITY
FRANZ JOSEF SIGMUND HERTSBERH-FRAENKEL,
JOHANN KROMAYER AND OSCAR LEUZE**

The article is devoted to the persons of professors-historian of the Chernivtsi University midievist Rector Sigmund Herzberg-Fraenkel and antiks Rector Johann Kromayer and Oscar Leuze.

Key words: Chernivtsi University, Professor, Rector, historian.

Відзначення 135-річного ювілею з часу заснування університету в Чернівцях актуалізує подальше дослідження його минулого. І хоча про цей один з найстаріших в Україні ВНЗ написано вже чимало праць [4; 6; 7; 9; 12], окремі сторінки історії Чернівецького університету залишаються ще маловивченими. Певною мірою це стосується персонального складу професорсько-викладацького складу університету, зокрема викладачів історичних кафедр тодішнього філософського факультету.

Відомо, що після відкриття 4 жовтня 1875 р. Чернівецький університет імені Франца Йосифа I почав працювати у складі трьох факультетів: юридичного, філософського та православного богословського. На перших порах власних викладацьких кадрів не вистачало. Виняток становив богословський факультет, до якого перейшли працювати викладачі колишнього теологічного закладу. Тому до Чернівецького університету запрошували фахівців з університетів Австро-Угорщини, а також із-за кордону [5, с. 140-142; 6, с. 16-17]. Серед запрошених на початку ХХ ст.

викладачів-істориків варто згадати й фахівців зі всесвітньої історії професорів Зигмунда Херцберга-Френкеля, Йоганна Кромайера та Оскара Леуце, які не лише займалися викладанням історичних курсів, але й вели науково-дослідницьку роботу з історії античності і середньовіччя на філософському факультеті Чернівецького університету Франца Йосифа, а окремі з них навіть обиралися на посаду ректора.

Перший дослідник у цій плеяді – Зигмунд Херцберг-Френкель – прибув на початку ХХ ст. до Чернівців із Відня. Відомо, що народився він 7 березня 1857 р. у м. Бродах (Галичина) в родині поета і письменника Лео Херцберга-Френкеля. Навчався у гімназії. Вищу освіту здобував, студіюючи юриспруденцію у Віденському університеті, а потім – історію у навчальних закладах міст Лейпцига, Відня та Берліна. В 1880 р. захистив докторську дисертацію у Віденському університеті. Протягом

1879 – 1881 рр. був дійсним членом Інституту австрійської історії у Відні. Займався дослідженням середньовічної історії і допоміжних історичних дисциплін.

У липні 1887 р. З. Херцберг-Френкель обійняв посаду приват-доцента у Відні. З 1893 р. працював надзвичайним професором середньовічної історії Чернівецького університету. У листопаді 1895 р. призначений ординарним професором загальної

Повідомлення про смерть Зигмунда Херцберг-Френкеля

історії. У 1905 р. обраний ректором Чернівецького університету. Помер 19 вересня 1913 р. у Відні. Автор численних публікацій у німецькомовних виданнях з середньовічної історії і джерелознавства. Серед них: «Імперські документи 1246 – 1308 рр.» (1885), «Книга братства св. Христофора» (1901), «Книга братства св. Петра», «Ян Вікліф. Трактат про Симонію», «Історія господарства Нижнього Алтаю» [10, с. 296].

З Німеччини прибув до Чернівців відомий історик-античник Йоганн Кромайер. Він народився 31 липня 1859 р. в Штральзунді. Батько Й. Кромайера Карл (1829-1915) був директором школи м. Штральзунд, мати – дочкою францисканського професора Йоганна Грубера, заступника директора в місцевій середній школі. В 1875 році родина переїхала у Вайсенбург. У місцевій середній школі Йоганн здобував середню освіту, закінчивши її з відзнакою. Кромайер вивчав класичну і стародавню історію в Єні та Страсбурзі, а закінчивши університетські студії в 1883 році, захистив у Страсбурзі дисертацію з римського законодавства. Працював у гімназіях Танна, Меца та Страсбурга. У 1888 р. здобув стипендію, що дозволило йому здійснити поїздки до Італії, Греції і Малої Азії.

Йоганн Кромайєр

1898 року Йоганн Кромайєр захистив габілітаційну докторську дисертацію. За пропозицією Моммзена і Вілламовіца та за підтримки Академії і Генерального штабу здійснив навесні 1900 року велику експедицію в Фермопіли, Херонею та Македонію. Під час другої експедиції в 1907 році Кромайєра супроводжував австрійський капітан Георг Вейт, який з того часу був його співавтором і консультантом з військової історії, поки не був убитий у 1925 році в одній з експедицій двома пастухами.

У 1902 р. посів місце надзвичайного професора стародавньої історії Чернівецького університету. З 1903 р. працював штатним професором. У 1911 р. був ректором, потім проректором університету в Чернівцях.

У 1913 р. переїхав до Лейпцига, де викладав в університеті. Після виходу на пенсію з 1927 р. жив у Берліні. Помер 23 жовтня 1934 р. в Берліні внаслідок інсульту.

Автор фундаментальної праці «Поля античних битв» у чотирьох томах), а також дослідження про військове мистецтво греків і римлян, атласу античних битв (gemeinsam mit Ludo Moritz Hartmann): *Römische Geschichte*. Perthes, Gotha 1919; *Drei Schlachten aus dem griechisch-römischen Altertum*. Teubner, Leipzig 1921; *Anleitung für das Studium der Geschichte*. A. Lorenz, Leipzig 1925; (gemeinsam mit Georg Veith): *Heerwesen und Kriegführung der Griechen und Römer*. Beck, München 1928. Nachdruck 1963; (gemeinsam mit Georg Veith): *Schlachten-Atlas zur antiken Kriegsgeschichte*. Wagner & Debes, Leipzig 1922–1929) [1, с.4; 2, с. 4; 8, с. 75].

Після того як Й. Кромайєр виїхав до Лейпцига читати стародавню історію до Чернівців, з Галле було запрошено фахівця з історії Риму Оскара Леуце. Народився він 1874 року у м. Лаймбаху (Вюртемберг). Навчався у Карловій гімназії в Штуттгарті. Закінчив Тюбінгенський університет. У 1898 р. захистив промоційну докторську роботу на тему «До критики і хронології першої Пунічної війни». Працював учителем, потім викладав і був бібліотекарем в євангелічно-богословській семінарії м. Тюбінген. У 1909 р. видав монографію «Римське літочислення. Спроба з'ясування його історичного розвитку». З 1912 р. був асистентом на філософському факультеті університету в м. Галле. Захистив габілітаційну докторську роботу на тему «До історії римських цензів». Як приват-доцент читав курс стародавньої історії. 18 липня 1914 р. був призначений на посаду ординарного професора стародавньої історії Чернівецького університету. В 1914 – 1918 рр. у чині капітана брав участь у Першій світовій війні. Помер 19 квітня 1934 р. у Бад Ельстер. Як історик-античник спеціа-

лізувався на історії республіканського Риму, хронології, анналістиці, нумізматиці. У 1920 р. в «Нумізматичному часописі» опублікував дві статті з римської нумізматики: «Дата першого карбування срібняків у Римі» (№32) та «Плінієве датування першого карбування золотих в Римі» (№3) [3, с.4; 11, с. 510].

Отже, відкритий у 1875 р. німецькомовний університет в Чернівцях вже до початку ХХ ст. став відомим центром освіти й науки в регіоні. Тут навчали і вели науково-дослідницьку роботу визначні історики європейського рівня, зокрема, медієвіст Зигмунд Херцберг-Френкель та античники Йоганн Кромайер і Оскар Леуце.

Перший корпус університету в Чернівцях

Джерела та література: 1. Czernowitzer Allgemeine Zeitung. – 1911. – 31 Mai; 2. Czernowitzer Allgemeine Zeitung. – 1911. – 3 Dezember; 3. Czernowitzer Allgemeine Zeitung. 1914. 19 Iuli; 4. Колотило В. Чернівецький університет і буковинські українці // Буковинський журнал. – 1995. – Ч. 1-2. – С. 97-116; 5. Чернівці: історія і сучасність. [Кол. монографія] / За заг. ред. В.М. Ботушанського. – Чернівці, 2009; 6. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. Імена славних сучасників. – К., 2005; 7. Чернівецький університет. 1875-1995: сторінки історії / Боролюк В.К., Бостан Г.К., Ботушанський В.М. та ін. – Чернівці, 1995; 8. Hans Jurgen Rieckenberg. Kromayer, Johannes // Neue deutsche Biographie. – Berlin: Duncker & Humblot, 1982. – Bd. 13. (dreizehnter band); 9. Norst A. Alma mater Francisco Josephina. – Czernowitz, 1900; 10. Österreichisches Biographisches Lexikon 1815-1950. – Wien, 1993. – Bd. 2 (Glae-Hüb); 11. Theiler W. + Oskar Leuze // Gnomon. – 1934. – 10 Bd. – Н. 9. – S. 510-512; 12. Wagner R. Alma mater Francisco Josephina. – Munchen, 1975.